

AVIATION ENGLISH MASHG‘ULOTLARIDA SIMULYATSION TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Ergashaliyeva Dilshoda Baxromjon Qizi

Mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya. Tezisda Aviation English mashg‘ulotlarida simulyatsion topshiriqlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritiladi. Aviatsiya talabalarining kasbiy muloqotini rivojlantirishda real faoliyatga yaqin vaziyatlarni ta’lim jarayoniga kiritish, talabalarni kasbiy dialoglarga jalb etish va muloqot davomida mustaqil qaror qabul qilishga o‘rgatish masalalari tahlil qilinadi. Simulyatsiya jarayonini tayyorgarlik, amaliy bajarish va yakuniy tahlil bosqichlarida tashkil etish bo‘yicha tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: Aviation English, simulyatsiya, kasbiy muloqot, aviatsiya talabalari, pilot, aviadispatcher, kommunikativ topshiriq.

Abstract. The thesis highlights the pedagogical potential of using simulation-based tasks in Aviation English classes. It analyzes the use of situations close to real professional activities in the educational process, the involvement of aviation students in professional dialogues, and the development of their ability to make independent decisions during communication. Recommendations are provided for organizing the simulation process in three stages: preparation, practical performance, and final analysis.

Keywords: Aviation English, simulation, professional communication, aviation students, pilot, air traffic controller, communicative task.

Аннотация. В тезисе рассматриваются педагогические возможности использования симуляционных заданий на занятиях по Aviation English. Анализируются вопросы включения в учебный процесс ситуаций, приближенных к реальной профессиональной деятельности, вовлечения студентов авиационных специальностей в профессиональные диалоги и обучения самостоятельному принятию решений в процессе коммуникации. Представлены рекомендации по организации симуляционного процесса в три этапа: подготовка, практическое выполнение и итоговый анализ.

Ключевые слова: Aviation English, симуляция, профессиональная коммуникация, студенты авиационных специальностей, пилот, авиадиспетчер, коммуникативное задание.

Asosiy qism

Aviation Englishni o‘qitishda asosiy muammolardan biri talabaning o‘rgangan til birliklarini haqiqiy kasbiy vaziyatda qo‘llay olishidir. Auditoriyada grammatik jihatdan to‘g‘ri javob bera olgan talaba har doim ham tezkor va kasbiy muloqot talab qilinadigan vaziyatda o‘z fikrini aniq ifodalay olmasligi mumkin. Shu sababli dars jarayonini kasbiy faoliyatga imkon qadar yaqinlashtirish zarur.

Bunday imkoniyatlardan biri — simulyatsion ta'lim. Simulyatsiya orqali o'quv vazifasi real kasbiy vaziyatga o'xshash tarzda tashkil qilinadi. Talaba ma'lum bir rol ni bajaradi va vaziyatga mos ravishda muloqot olib boradi.

Demirdöken va Atay tomonidan olib borilgan tadqiqotda Aviation English uchun simulyatsiyaga asoslangan kurs ishlab chiqilgan. Tadqiqotda 21 nafar boshlang'ich darajadagi pilot ishtirok etgan va semestr davomida ularning aviatsion lug'ati hamda readback ko'rsatkichlari kuzatilgan. Mualliflar simulyatsion mashg'ulotlar bilan bog'liq ijobiy o'zgarishlarni qayd etgan.¹

Aviation English mashg'ulotlarida pilot-dispecher aloqasi, parvoz sharoitining o'zgarishi, texnik muammo haqida axborot berish, yo'lovchining murojaatiga javob berish yoki favqulodda vaziyatda tezkor ma'lumot almashish kabi vaziyatlarni modellashtirish mumkin.

Simulyatsion topshiriqni uch bosqichda tashkil etish maqsadga muvofiq. Birinchi bosqich — tayyorgarlik: vaziyat shartlari tushuntiriladi va zarur terminlar takrorlanadi. Ikkinchi bosqich — bajarish: talabalar belgilangan rollarni bajaradi. Uchinchi bosqich — tahlil: muloqotdagi xatolar va muvaffaqiyatli yechimlar muhokama qilinadi.

Simulyatsiya davomida baholash faqat grammatik xatolarni aniqlashga qaratilmasligi kerak. Talabaning axborotni to'g'ri yetkazishi, suhbatdoshni tushunishi, kerakli terminlardan foydalanishi, vaziyatga mos javob berishi va muloqotni davom ettira olishi ham hisobga olinadi.

Kim aviatsiya muloqotida professional bilim va kommunikativ strategiyalarning muhimligini ko'rsatgan. Monteiro va Bullock esa aeronavtika radioaloqasi texnik bilim bilan birga boshqa kommunikativ omillarni ham talab qilishini qayd etadi.²

Shunday qilib, simulyatsion topshiriq talabaning "bilaman" darajasidan "vaziyatda qo'llay olaman" darajasiga o'tishini ta'minlovchi amaliy vosita sifatida qaralishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, Aviation English mashg'ulotlarida simulyatsion topshiriqlardan foydalanish talabalarning kasbiy muloqotga tayyorgarligini kuchaytiradi. Simulyatsiya jarayonida talaba kasbiy vaziyatni tahlil qiladi, zarur til vositalarini tanlaydi va muloqot davomida mustaqil qaror qabul qiladi.

¹ Demirdöken, G., & Atay, D. (2024). Enhancing aviation English competency: A simulation-based approach for aspiring pilots. *English for Specific Purposes*, 76, 106–121. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2024.08.001>

² Monteiro, A. L. T., & Bullock, N. (2020). A broader view of communicative competence for aeronautical communications: Implications for teaching and high-stakes testing. *The ESPecialist*, 41(3). <https://doi.org/10.23925/2318-7115.2020v41i3a4>

Demirdöken, G., & Atay, D. (2024). Enhancing aviation English competency: A simulation-based approach for aspiring pilots. *English for Specific Purposes*, 76, 106–121. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2024.08.001>

Kim, H. (2018). What constitutes professional communication in aviation: Is language proficiency enough for testing purposes? *Language Testing*, 35(3), 403–426. <https://doi.org/10.1177/0265532218758127>

Monteiro, A. L. T., & Bullock, N. (2020). A broader view of communicative competence for aeronautical communications: Implications for teaching and high-stakes testing. *The ESPECIALIST*, 41(3). <https://doi.org/10.23925/2318-7115.2020v41i3a4>

